

براهوئی خلقی شاعری او پہوالی زند

غلام حیدر ناز ابا بکی

ایم۔ فل اسکالر شعبہ براهوئی

شیر احمد شاہوانی

چیئر پرسن شعبہ براهوئی، جامعہ بلوچستان کوئٹہ

محمد یوسف رودینی

اسٹنٹ پروفیسر پاکستان اسٹڈی سینٹر جامعہ بلوچستان کوئٹہ

Abstarct

Society is very important for livelihood of a man life. In which he encircles under the code and ethics of such society as such nation can be called as nation when they understand rules and regulations of their living style. But the history of nation build when it folk literature build up. How they lived their life? How they scheduled their livelihoods. How they made easiness in their lives? How their thinking expanded? Understanding all this question, the study of folk literature is crucial the basic nomadic life can be come in mind through the study of folk literature. Now days the folk literature defines the honesty of their simple people through it study. We can able to know it basics. the folk poetry us most valuable part of literature , which beautifully describes the individual sentiments, feelings , grief's and sorrows , social ups and downs, of a common nomadic . we can call the brahui folk poetry is the real mirror image of nomadic life , simple we can say the folk poetry displays all angels of social life of nomadic and still it persists with it impotence'

keywords: nomadic life, folk literature, living style, individual sentiments, social life

انسان نے تینا زندنا دے تے تدیفنگ کن اسہ راج سنہ گرج مریک۔ ہرائی اودے چپ وچا گرد آن دود اور بیدہ خاک دست گیر کیرہ۔ ہندن اسہ قوم اسہ مووخت آ قوم پانگک ہراوخت آ اوٹی تینا زندنا دے تے تدیفنگ کن اصول آک مریر۔ ولے اسہ قوم سینا تاریخ ہمووخت آ سبر مریک ہراوخت آ اوٹا اونی لسی ادب سبر مرے۔ ہندن ہمو قوم نا تول و بش، بل و تس امر مسونے؟ اوفا گزر بسر ہراوٹاٹ مسونے؟ او تینا زندنی امر آسرائی جوڑ کرینو؟ اوفا ذیننی سوچ آک اخدر او ہراٹسکان تالان مسونو؟ دا سر پند منگ کن ہمو قوم نا لسی ادب نا خوانگ الھی۔

پہوالی زندے سر پند منگ کن خلقی ادب نا چاچ الھی۔ اینو خلقی ادب سادہ نا مخلوق نا سچا انگ زندنا درشانی ہے باز گچین وٹاٹ سر پند کیک۔ او نا بیرہ خوانگ آن داپا مداری مریک۔ کہ خلقی شاعری ہمو راج نا سبر آ آدینک ہے۔ ہرائی خلقی مخلوق نا جوزہ و احساسات آ تا درشانی تون او اوفا است نا ارمان وز ہیریک، ڈکھ وویل اور اجی شیف و بڑزی تا باز گچین وٹاٹ درشانی ہے خلقی شاعری کرینے۔ براہوئی خلقی شاعری نے سن او نا سچائی و سادگی ٹی تینا زندنا ہر شیخے مخلوق نامونا پاش کنگ نا سوب آن پہوالی زندنا آدینک پانگ کینہ ہندن داپانگ ٹی رد مفر وں کہ پہوالی زندنا ہر شیخے خلقی شاعری راج نامونا پاش کرینے ہراٹان اینو اسکان ہم او نا اہمیت بر جا سلو کے۔

براہوئی خلقی شاعری

انسان ہراوخت آ تینا راج ٹی انفرادیت ان پیش تما تو اودے تینا زندے تدیفنگ کن اسہ قوم نا وٹاٹ زبان درستی راستی کر لیفے۔ گچین آ زبان ہمو دے ہرا کہ تینا راج نا قدر و قیمت ع مدام بر جاتھک۔ ہر دور ٹی تینا ہڑدی آ زندے راج نا آدینک جوڑ کیک۔ او نا قوم زبان و ادب ان او نا ڈغار او نا راجی زندنا چاچ ہلینگ مریک۔ ہرائی دا زبان راج ارے۔ ہمو راج ٹی راجی مخلوق نا تول و بش، رسم و دود، بہادری ناقصہ، مہر و مابت، ڈغار تون مہر، اوفا قربانیک اسہ نا اسہ وٹسیٹ ادب ٹی ساڑی مریرہ۔ اسے قوم سینا ادب نا بند او نا راجی تخلیق ٹی مریک۔ راج نا ادب خلقی ادب پانگک۔ خلقی ادب نا تخلیق ٹی دے نائک آ کاریم کروکا بزغر، کھر تے شیوان کروکا شوان، پٹ و گیاوان تیسٹی

تینا غاگدانیک، مش وتلار تیشی بیوسی نادے تے تدیفوکا پہوال، دیر و موسم آتا سبب ان ہمپ وبٹ کروکا مخلوق، شاد کامی ناوخت آنیٹیک، گوازی ناوخت آچناک، لولی ناوخت آلمہ تینا جوزہ او احساس آتے درشان کرینو۔ او فماتینا داسدی و بے سدی ٹی درشان آک گٹ ناپراٹ خلقی ادب نابندا و جوڑ مسونو۔

خلقى شاعرى نابنا

براہوئی خلقی شاعری نناہمو ٹدی ۽ ہرا کہ تینا پلو بیٹاٹ چندی راجی سرحال تے ننے اسکان سر کرینے۔ داشاعری نابابت اٹ داپانگ مفک کہ داشاعری تے دیر جوڑ کرینے او دفما تخلیق کروکا ک دیر و۔ ولے پٹ و پول ناردات چندی تھقی آک داہیت ۽ پاش کرینو کہ براہوئی خلقی شاعری اسے السی یا عوامی شاعری سے دانا خالق کل خلقی مخلوق ۽۔ دانا چندی صنف آک اریر ہرا کہ اینو اسکان سر خلیہ بنگ ۽ دافٹی اینو اسکان ٹھپو پانگک ۽۔ ٹھپو تیشی پوسکنا دور نا لوز آتیاں داہیت پین زیات درشان مریک کہ براہوئی خلقی شاعری ٹی اینو اسکان ٹھپو جوڑ منگ ۽۔

براہوئی خلقى شاعرى ٹی پہوالی زند

خلقى شاعرى نناہمو شاعرى پانگ ہرا کہ پہوالی زند نا آدینک مریک اوٹی انفرادیت او اجتماعیت آتالان اسے گچین زندس مریک۔ خلقى شاعرى تینا ہموز بیانا غادر و شم ۽ تینا مہر تیت برجاتخانے۔ پہوالی زند نا ہراش مرے اوٹی مہر ہندن و ہیک دنکہ دریائی دیر۔ نیٹیک تینا گدان اٹ تو لوک نسل نسرہ اونرینہ خاک تینا بزگل ۽ دیرہ او فتنے شیوان کرینے تینا جذبات تون او ار است نارمان تے درشان کیرہ۔ دنکہ

نرومی درینے بزگل

گودی تورینے بندرے (میدگل: 2000:102)

زندنا کل آن زیات گرج دیر مریک ہرا کہ زندے آسرتی ناکنڈ اروان یک۔ پہوال آتا بند او می گرج دیر منگ ناسوب آ او فتنے اسے پارہ غان ایلو پارہ غا ہمپ وبٹ کنگ کن مجبور کرینے او فمادیر نا خواست ہندا خدار مسونے ہرا تینا زندنا تکلیف و خواری تے زیات کنگ آن پدہم بے پروا اسے جاگہ غان ایلو

جاگہ ناپارہ غارواں مسونو۔ خلقی شاعری ٹی دیرنا باربار تذکرہ داہیت نادرشانی ءے یک۔

دیر دیر کیوہ کنے دیر ایتے
صد پیر کیوہ کنے دیر ایتے

گودی گدان نا کنے دیر ایتے

پھل جان ارانا کنے دیر ایتے (مینگل: 2005:46)

نیاڑ یک تینا ارانا کاریم تیان پد خواہ ءے ارفیسہ دیر کے کاتک۔ ولے دیرنا انگ ناوخت آتینا تصوراتی
دنیاٹی گونگلوک خوائے بڈکیک۔ اودیر تے تینا بڈ کر یسہ ولد ارانا پارہ غاراہی مریک۔ داہنگ اٹ تینا
گچین آخیالی دنیاٹی بے سد مریسہ دوئی ان زیاغا خلقی لوز آک بریرہ ہند داٹھپو مریسہ است نارمان
میٹ است اسکان سر مریرہ۔

نسخل نتا تے ڈھیر کرے

ہرفے خوائے خیر کرے (مینگل: 2000:101)

ہندن صحب ناپار شوان تینا کھر ءے تینا کا پچر کے مش و جبل تیا دنگ کن رواں مریک تو اونا خیالی دنیا تینا
زیاغا کھرتون اوارزیا مریک اودے چندی دنیاغان مرکر یسہ سہد ار تانت آتا تا پ نا تو اونا مغزنا
دریچے غاتے ملیسہ بے سدی ٹی شعر پار یسہ کاتک اودے اونا احساس اتے اونا روزگار ءے داوڑاٹ
لوز آتا بندی کیرہ۔ دنکہ

کھری آ مال ءے مش آ درے
پدا مال ءے چین او کرے

کھری آ خوائے مون آمرے
اللہ جان ہتے شالہ پرے

شوان پٹ آ تیٹی تینا کھر ءے شیوان کنگ ناوخت آدے ناٹاک انگا باسنی ءے نج تر یسہ تینا بزگل ءے

تینا خلق ناپارہ غا ہڑسیسہ گدان کن شینک کیک او نیارٹی تینا ارو چناتا کاریم ان تینا مونے ہڑسیسہ
است جی ٹی خلاس مریسہ اسہ جاگہ غاتینا ہڑدے آنباردم دریننگ ء ایسرکننگ کن گدان ناٹیک ٹی دم
کشیرہ۔

نبرسات شلانے ریک ٹی

توسن گدان ناٹیک ٹی (مینگل: 100:2000)

زندناڑاواب انسانے تینا قبضہ ٹی اتیک او اگہ تینا ہڑدے ٹی کاریم تا سوب
ان رنگے تینا سوز کے اونارنگ تینا محبوب کن ہجو حیثیت اس تچک۔ اگہ زیبا تینا رنگے سوزا
کرینے ولے زیبائی نادرشوم محبوبے ہجو فرق اس تفک۔ اٹکھ محبوب تینا لاڈی ناخن تیان سیردیر
مریک۔ محبوب ناست ناہب او ناست ناخن تے روشنائی کیک ہندا سوب آن محبوب تینا مہروان ان
خن تے سیردیرکنگ کن۔ اودے اسہ پری اس سرپند مریک او نامونا رنگ ہجو معنہ اس تچک۔

آلم تہ پائے آچو کہ لوڑی سے

لوڑی کس افک خیسن نا جوڑی سے (مینگل: 58:1995)

مہر بندغے ہموحدویل آسرکیک ہراڑے تینا زیبا نا جتائی است آمش تیان بارکین کریسہ اخدرزور
شاعک او نالوز آک ہم اوڑتن کمک تفسہ ہرا کہ زیبا نامہر ناخواست مریک اوڑان بیدس است تینا
کاریم آن بے سدختلگ۔

سازس خلیوہ دوٹی کہ جنو کے

زیبا ء خنپرہ است کنا گنو کے (مینگل: 58:1995)

براہوئی پہوال آتا زندہمپ وبٹ ناسات تیٹی محبوب تون بے مٹ انگا جوزہ غاک
خلق شاعری تیٹی اوڑدہ خلقی وپہوالی زندگی مہروما بت او فنامونا اسہ پاک وجوزہ سینا علامتے ہرائی
روحانی کیفیت، سچائی سادگی تون او ارحقیقت پسندی نارنگ آک نظر بریرہ، ہرائی سچائی وسادگی تون
است ناہب ہم اوڑدہ مریک۔ ہرا کہ ہروڑاٹ پاکیزگی نا علامتے پاش کیک۔ پہوال مخلوق نا
گزر بسرمدام سہدارتیا مسونے ولے وخت نا بے پری وڈکھالی زندنا گرج آتے چین زیات کرینو۔

دا ضرورت آتے پورو کنگ کن چندی ایلوزرائع غاتے دوئی کنگ ناسوب آن روزگار کن ہم تینا علاقہ
 غاتین مراینا نو۔ ایڈ ایلم نامہر آک مدام ہموئج آسلوکو ہراڑے ایلم اگہ تینا روزگار کن مستی روان مسکہ تو
 کوالخواہ ہیڑ تینا ایلم ناجان جوڑی کن مدام است خواہی کریکہ اودے پنت تریسہ پاریکہ
 استا نی ایسونس ہکسہ انت کے

ناراض مفس نی ایلم پاوہ نے پنت کے (مینگل: 135:2005)

ایلم اگہ تینا زندنا آسراتی وارانا ضرورت آتے پورو کنگ نا خاطر آن اینا کہ ولے ایلم مہراٹ تینا ارانا
 باقی تون اوفا است خواہی اودڑ دخوری تے است آچست کریسہ بگ آتا کاروان تون ایران (سیستان
) اسکان اینا کہ۔

سیستان آکاسہ ایلم کاروان عہگ نا

سنگت نس جوانو کرہمپ ایلم حق ننا (مینگل: 135:2005)

دامہرو مابت نا ہمو سچا غادنیائے ہرا کہ تینا سیالی تے اسٹ کنگ اوفا سیوت اوفا ڈکھ وویل، اوفا ہجرو
 فراق، بے غرض آ مخلوق ان تینے گشاد کنگ تون اورزندنا ہر سیالی عتینا است آتخانو۔ ولے مخلوق نا
 ساڑ کسے ہم جوانی وگلوبالی ٹی وخت نا ضرورت آتے پورو کنگ کن آزاد لپسہ۔
 ایڈ وایلم تون اورار اتا باقی تے اسٹ ہم جوان سرپند مفسہ۔ ہندا سوبے اوفا مہر ہم ایلو چندی تے
 دشمن جوڑ کرینو۔

دیر ء ٹی ٹی خلك ہاڑی اوہج نس

ناہنگ ایلم جان دشمن تے کہ رنج نسے (مینگل: 136:2005)

ہندا فطری جوزہ غاتون آلمک روان بولان نامش تاجرو بہہ بوچ پھل پن گواڑخ آتا ز بیبا غادروشم
 حسن وزیبائی دافقا گندوز باد تہوتون تالان منگ دافقا اثر تاثیر پہوال آتازی آ ہمو اثرے شاعک
 ہرافتے فطرت نادرشانی تینا شعر تینے کنگ آ مجبور کیک۔ دنکہ

بچ ء نامابل ہمپوک ہلکونے بولانے

شوان کلی توشہ تو کھر پڈٹ تالانے

شتی کس بسینے صبح سنا نہاری

مش مس داشار ہمپنے سہاری (مینگل:2005:45)

دنیاٹی مہرو مابت ہمو جو زہ ناپن ۽ ہرا کہ ہر رنگ اٹ زید از ختگک - مہر لمہ و
باوہ نامرے یارے وز ایفہ نامرے، اوٹی ہیننی باز زیات مریک - پھوالی آزند ہم دنگا مہرتیان سیر دیر
ئے ہرا اولاد کن زہیری ناشیمر مرے یا چنانا خوبت نا اسراتی کن دعا مرے اوٹی لمہ نامہرتینٹ گرو شتک
ایتک -

لولی نے چنا لولی لول

لولی پھل کنا لولی لول

لولی ایو نے نیک کس مر

راج نا تینا مہ سر بر مر

لولی نے چنا لولی لول

خدا بھلن کیس دا کودکے

ارفو راج کن تو فکے

لولی چنانے لولی لول (مرزا-ظ:2003:14)

لمہ مہرتا دریائے ہرائی ہر وخت دیر آن بار مہرک وہیرہ - ہر لمہ تینا است اٹ دعا
خوائیک کہ کنا چنا تینا لمی ڈغار نا نگھبان مرے، تینا زنداٹ اسہ سرگڑدہ کس مرے، اونیک وصال لکس
جوڑ مرے او فنادا خدا غان خواست تینا ڈے تون مہراودے عزت دار جوڑ کنگ نا خاطر آن مریک -
ولے او دے دا ہم پنت تنگ کہ دشمن تون جنگ نا وخت آتینا سینہ ایتس، بہادر اس جوڑ مرلیس - کس نا
حق نے کس آن پلپس - ظالم وزور آرتیان - تینے پانا دکپس - نزور تون تینا ککے کم کپس - ہر المہ نا

کٹاٹ داپنت چناکن چٹکی ان مریک دنکا چنا تینا ڈے کن ہمد تر شولپ، تینا لمہ باوہ کن ہمر نیک
جوڑمف اینو ہم تاریخ دنکا واقعہ غایتیان پرے ہرا کہ تینا لمی ڈغار کن دتر تسونو۔ پہوالی مخلوق ناقربانیک
تینا لمہ و باوہ عزت تسونو۔ ولے لمہ نامہر تینا اولاد کن مدام اسٹ مریک۔ جاگہ کس لولی ناوڑاٹ مریک
او جاگہ کس پنت شونی ناوڑاٹ تینا چنا کن مریک۔

مٹر مٹر مدان بر

گدے مچ کہ پدان بر

باروزئی تا مسنک کو

صدوزئی تا نشار کو

پھر کہ خواہے بڈکہ

چرمٹ ے تینا بڑا کہ

نازئی برنی زیبا کا

است ئی کرنی کھیبا کا

زیبل گودی گیسوک نا

پٹ ناساگ سیسوک نا

(صدف۔ ح: 19)

لمہ تینا لمی مہرتے تینا اولاد تیکن اسٹ سر پند مریک۔ اگہ اولاد مار مرے یا مسٹر لمہ نا
مہروان آخن مسٹرے ہم ہمو ہند آسلیفک ہراڑے مار مریک۔ لمہ نے دا پامداری ارے کہ اگہ مسٹر جو انو
تول و بش کس کرے تو لمہ نا خانوادہ و عزت ہموکان مریک۔ ہند اسوب آن مسٹر ہم اولادے ولے اونا
پنت شونی ہم مدام اسٹ مریک۔ اگہ لمہ تینا مل کن جو انوزند کس خواستگار مرے۔ ہموڑے تینا مسٹر کن
ہم اسہ جو انوزند نا خواستگار مریک۔ اسہ پارہ غان مسٹر نا تول و بش ئی کینی کس ودی کنگ خواستگار ایلو پارہ
غان تینا مسٹرے بے مٹ و گودی کس جوڑمتنگ کن خواستگار مریک۔ اودے لائی تا ہمو بڑی آسر کنگنگ
خواستگار ہرانا ارمان ہر لمہ نا است ئی مریک۔

چناہراوختا کہ گوازی ناپارہ غا باریک توننا خلقتی گوازی تیٹی بیڈی، گوڑی، ٹلی، الہ لولی الہ
 داد، چیٹو، جُو، مسونے۔ ہندن مسن تا گوازی تے ٹی پلکو، دتک آتا سانگ برام، ششک، پشپو کوش
 مسونے۔ داکان بیدس خن توروئی پیش ہڈی، ہڈی جارا وایلو گوازی تے مارک و مسنک کرینو۔ پشپو کنگ
 ناوخت آسنک دین پاریرہ۔

مالی ملی دھوں دھوں

کنا پشپو دھوں دھوں

کوش ناوخت آسنک داشیرتے پاریرہ۔

کوش کوش کھلاتان

تعویز ہلینہ ملاتان

چناتا گوازی تے ٹی خن توروئی ام ارے۔ خن توری نا گوازی ء مار و مسنک ارڈ و سرکیرہ۔ داوڑ نا گوازی
 ٹی چناک گول تولیرہ۔ اسہ چناس ہر اسہ چننا داو آدوئے تخسہ پانک۔ ہڑ چک ایلو نادو ء ہورے تخسہ
 پانک بڑ چک، ہندن آخریکو وار ہر کس نادو آشیتر چٹا اوگری مریک۔ داشیرتے ہر علاقہ ناچناک تینا وڑ
 پارہ۔ اسہ وڑ تا دادے۔

ہڑ چک بڑ چک

دامان دڑ چک

آگ بنگر

چہل کپنجر

چاکر چوکر

کسر آ بٹ آ

اے جی چٹا (مینگل: 20-21:2004)

ہر علاقہ نا تینا ساز و زیمیل مریک ہراتے تینا شعرو باگل کن استعمال کنگ۔ اینو پگہ
 تو ہر شعرو باگل ٹی ہروڑ ناساز استعمال منگ ٹی ء۔ مگہ براہوئی قدیم آساز دھول سرناغان بیدس گرو،

بینا، سرسوز، رباب، دمبورہ، چنگ، یک تارہ، بانسری، شول چکھ، قرناو پین پین ساز آتا حوالہ ٹی نئے
بھارتی خلقی شیشیر ملیرہ۔ براہوئی کلاسک شام رباب خلکھ کے، اونا رباب ناپین بلبل نُس۔ اوشیرے ٹی
پانک

بلبل سرسوز ربابے

بشام نا است دریا بے

قلا ت نا خان تے ٹی محمود خان نابارو ٹی پارہ کہ اور باب ناشوق ءتخاکہ۔ اوتینا درباٹی مدام رباب ءے
بنگ کہ اونا ناشوق اس کہ رباب ءے بشام اودے محمود خانی لارہ اسکان مشہور ءے۔ گردنا بارہ اٹ شیشیر تے
ٹی دہن بریک۔

الہ نا مار نرومی

بٹ آ تول گرو غل (مینگل: 2004: 22)

براہوئی پہوال آک تو تاپین تے تینا وڑ ڈول اٹ تخرہ۔ براہوئی ٹی اسلامی آتوتے آنا رسال ءدوانزدہ
توتے ٹی بش کرینو۔ دا توک اسلامی تو تا وڑ سال ءٹی دہ دے کم مریرہ۔ دہن براہوئی مخلوق ناسال
ناسہ صد و پنجاہ پنچ دے مریرہ۔ حالانکہ انگریزی توک سہ صد و شصت و پنچ مریرہ۔ براہوئی تو تاپنک
دا وڑ ٹے۔

اسلامی تو تاپنک	براہوئی ٹی تو تاپنک
محرم الحرام	۱۔ امام آتا تو
صفر	۲۔ سفرنا تو
ربیع الاول	۳۔ اولیکو ہیٹ
ربیع الثانی	۴۔ ارٹمیکو ہیٹ
جمادی الاول	۵۔ مسٹمیکو ہیٹ
جمادی الثانی	۶۔ چہار میکو ہیٹ
رجب	۷۔ خدانان تو

شب برات	۸-	شعبان
روچہ	۹-	رمضان
چنکا عید	۱۰-	شوال
خالی آتو	۱۱-	ذیقعدہ
بھلا عید	۱۲-	ذی الحجہ

ایلو مخلوق انبار ننا پہوالی مخلوق ہم موسم کن تینا وڑاٹ پن تھانو ہراٹنی تینا تو تا حساب ء تخیرہ۔

۱- ہتم ۲- باسنی ۳- سیل ۴- پن رچ
اینونا ہم پہوالی زنداٹ داموسم تیکن تینا وڑاٹ بشخ جوڑ کرینو او داموسم تے ہمو تینا بشخ بانٹ کرینو دا تینی
اسر دو بندس دا وڑنی ء۔

- ۱- سہیل: (داٹی باسنی نازور کم مریک) دانا بنا ۱۰ اگست آن ۱۸ ستمبر اسکان مریک۔
 - ۲- نفٹ: (داٹی درخت آتا پن آک تمیرہ) دانا بنا ۲۰ ستمبر آن ۲۹ اکتوبر اسکان مریک۔
 - ۳- خشک: (داٹی موسم خشک مریک) دانا بنا ۱۳۰ اکتوبر آن ۸ دسمبر اسکان مریک۔
 - ۴- تر: (داموسم اٹ برف کیک) دانا بنا ۱۰ دسمبر آن ۱۸ جنوری اسکان مریک۔
 - ۵- سیاہ: (داموسم اٹ ہر سبزہ نارنگ سیاہ یا مون مریک) دانا بنا ۱۹ جنوری آن ۲۷ فروری اسکان مریک۔
 - ۶- سوز: (داموسم اٹ سوزہ خرک) دانا بنا مارچ آن ۱۰ اپریل اسکان مریک۔
 - ۷- زرد: (داموسم اٹ بوج آتارنگ پوشکن مریک) دانا بنا ۱۱ اپریل آن ۳۰ مئی اسکان مریک۔
 - ۸- آہڑ: (داموسم ٹی باسنی زیات مریک) دانا بنا ۲۱ آن ۳۰ جون اسکان مریک۔
 - ۹- ساوٹ: (داموسم ٹی برسات آک مریرہ) دانا بنا ۹ جولائی آن ۱۹ اگست اسکان مریک۔
- (براہوئی۔ ع: 110)

پہوالی مخلوق تینا زند ء مدام شاداگم تنگ کن تینا اسر رکس جوڑ کر یسر

ہر دے تینا بیماری و پوسکنا سال نابنائی دے تیکن خدا نانا امن اٹ تھنک کن سال ٹی اسہ وارتینا چنا، ورنہ، پیرنگا و نیڑی تون اور اور تینا کھبھی سیال و قریباتے ہم بٹنگارہ اوفتون اور ارا بندغ قرآن پاک ء گدیا چا در سیٹی بڑز توریہ۔ ہندن کل اسٹ اسٹ آقرآن ناکیرانغان پیش تمارہ اقرآن پاک ء بک ایسہ گڑاس خیرات کن ہموگدیا چا در ٹی چا غارہ۔ ہندا پیسہ غاتے کل ء مچ کر یسہ خیرات کننگا کہ تا کے بروکا بلا در مرے او بیماری تیان کل ناروحانی در مان مرے۔ اگہ کسے یا چنا سے گول مروسس۔ تو داوڑٹ دم کریرہ۔

آش ناش گول کاش

سارے سگو پیر و جگو

گرک ء جغر

تیری سگر

دا گول نادم ء جاگہ سیا داوڑاٹ ہم پاننگانے۔

آش آش کبل کاش

بیڑی بکھی سیڑی سگی

غریب نا چنا چنک چف (براہوئی۔ ع: 62)

کھنیا

براہوئی خلقی زند تینا راج ٹی تینا اسہ گچین زندنا اصول آتے جوڑ کرینو۔ اوفتا قول و بش نا طریقہ ہم ایلو قوم آتا وڑاٹ مسونو۔ اوفتا دود وور بیدہ غاک ہم مسونو۔ ولے زندئے تدیفنگ کن اسہ جوانو علاقہ سینا منگ تون اور ہمو علاقہ نا آب و ہوانا جوان منگ المی ءے۔ ہراوخت آ کہ انسان انفرادیت آن پیش تما اودے اجتمایت ٹی چندی ویل آک دست گیر کریر۔ ولے سختی و سوری تیا صبر کنگ انسانی فطرت جوڑ مسونے۔ انسان تینا زندنا دے تے تدیفنگ کن ہمو علاقہ ءے گچین سر پند مریک ہراڑے اونا زندئے ڈکھیا کروکا ویل آک تینا گوڈ آتے شیف کیر۔ ہندن پہوال آ مخلوق ہم تینا زندنا

دے تے آسرات کنگ کن ہمو علاقہ غاتا کنڈامون کرے ہراٹے اوفتا گزر روبرس منگ تون اوار اوفتا سہد ارتا ہم گزر برس مسونو۔ پہوال آ مخلوق ناکھٹیا و پوریا اوفتا سہد ارتیاں مسونو۔ ہندا سبب آن اوفتے تینا زندنا دے تون اوار سہد ارتا خیال داری ناہم زیات سنبجال مسونے۔ ہراوخت آ کہ موسم ہتم نا پدین آ تہوتینا بخانگا گہوش نے مش و بیابان تیٹی تالان کرینے ہمو وخت آ او فک جھالاوان ناپارہ غامون کرینو۔ ہتم نادے تیٹی پھر و برسات آ کہ اوفتے آبادی ناکلہوتریسہ بیابان کنگ کن زیبا غا پھل آ تا زبادے تین تون سنگت کریسہ اینانو۔ پہوال آ مخلوق نے شنکی کنگ کن مش و جبل تیٹی مستی کریسہ پدین آ تہو اوفتے جھالاوان ناپارہ غا بنگ آ مجبور کرینے۔ خشک کا وہ غا ڈنارک آبادی کن خواست کریسہ پہوال آ مخلوق نے کتی کرینو۔ ہندن او فک پھر و برسات آن چندی آبادی تے کریسہ تینا و تینا سہد ارتا گزران نے خوشحالی ٹی کرینو۔ اوفتا خوش منگ نا ثبوت نے خلقتی شاعری ایٹک۔ او فک تینا سہد ارتے تون اوار سی و پال و پروال تے تینا کنگ کن استعمال کرینو۔ سہد ارتا سلسل تیان تینا ہندا کنگ نا گڑا تے خراب منگ آن مرتحک کن استعمال کرینو۔ ہندن پہوال آ مخلوق زندنا آسراتی کن چندی گڑا تے تخلیق کرینو۔ او فک تینا ریٹنگ کن گدان نے اسہ ہندنو دروشم اس تسونو ہرائی باسنادے نائک ہم اوفتے بے جاگہ کتنے۔ ہندا سوب نے کہ اوفتا تخلیق کرو کا گڑا اک اینواسکان ہم برجا سلوکو۔ ولے ڈکھالی ہمو پہوال آتے اسہ جاگہ غان ایلو جاگہ غانگ آ مجبور کرینو۔ ہمپ و بٹ پہوال آتے تینا زندنا گرج تا سبب آ مسونو۔ ہراوخت آ کہ جھالاوان نا تہونخ مریسہ گورتچے تینا سنگت کرے تو پہوال آ مخلوق تینا و تینا سہد ارتا گزر برس نے مونا تخبیسہ کچھی ناپارہ غا مستی روان مریک۔ اوفتا روان منگ تون اوار او فک تینا زیبا غا مش تا بڑزی نے سیل کریسہ ٹھپو پارینو۔ تینا ڈنار اخدر مرے تو تینا مریک اونا مہر لمہ ٹی مہر مریک۔ اودے ناز فنگ کن است تینٹ بے سد مریسہ تو اریک۔ دارمانی آ شعر آ کہ پاروکا اوبنوکا تا است نالارے کشنگ ناسہ وڑا اس مریک۔ پن زرا تہو اوفتے کچھی اسکان سرکیک۔ ولے زندنا گزر اوفتے ولہ ہموڑے لاب ولانی کنگ آ مجبور کیک۔ لاب ولانی ناوخت آ زندنا ڈکھ آ تیان بے پرواہ مریسہ پہوال آ مخلوق شعر پارہ تینا است نارمان تے لوز آ تا دروشم تریسہ درشان کیرہ۔

حوالہ اور کتاب آک

- مینگل۔ ا (2000ء) منگل، براہوئی اکیڈمی (رجسٹر) پاکستان
- مینگل۔ ا (2005ء) شیشلو، براہوئی اکیڈمی (رجسٹر) پاکستان
- مینگل۔ ا (1995ء) چوٹولی، یونائٹڈ پریس زونکی رام روڈ کویٹہ
- مینگل۔ ا (2005ء) شیشلو، براہوئی اکیڈمی (رجسٹر) پاکستان
- مرزا، ظ (2003ء) بدلتے موسموں کی گیت، براہوئی اکیڈمی (رجسٹر) پاکستان
- صدف، ح () کاچر، براہوئی ادبی سوسائٹی کویٹہ
- مینگل ا (2004ء) چمکلی، براہوئی اکیڈمی (رجسٹر) پاکستان
- براہوئی، ع () براہوئی نامہ بار دوئم، براہوئی اکیڈمی (رجسٹر) پاکستان